

TŘÍFÁZOVÁ METODIKA BIBLIOTERAPEUTICKÉ PRÁCE S ČETBOU NA SŠ

1. FÁZE - ÚVODEM

Před zahájením biblioterapie na SŠ je třeba:

- rozvinutí vzájemné **důvěry** mezi studenty a učitelem
- vyhledání **dalších osob**, s nimiž by bylo možno spolupracovat alespoň v podobě supervize (psycholog, třídní učitel, výchovný poradce aj.)
- někdy je možné informovat o biblioterapii **rodiče**
- identifikace **problémů**, s nimiž se studenti potýkají nebo mohou potenciálně potýkat
- stanovení adekvátních **cílů**, jichž chceme biblioterapií dosáhnout

2. FÁZE – VÝBĚR LITERATURY

a) **kvalita**

- nikoliv zjednodušující vidění světa
- zobrazující lidský konflikt a zároveň dynamiku lidského chování
- dobře postavený příběh, neměl by nudit
- vybalancované postavy nabízející možnost identifikace s literárním hrdinou
- materiál vyvolává silné emoce nebo umožňuje jejich následné vyvolání

b) **biblioterapeutický účel**

- obsah literatury souvisí s požadavky naší intervence a odpovídá alespoň z části bodům stanoveným úvodem

c) **vhodnost recipientům**

- zohlednění věku a vývojového stupně jedince
- zohlednění pohlaví jedince

d) **individuální potřeby**

- zohlednění individuálních zvláštností a specifických potřeb jedince
- v případě konkrétního problému zohlednění stupně či fáze problému, v němž se jedinec aktuálně nachází

2. FÁZE – VÝBĚR LITERATURY

Biblioterapeutické fáze seznámení s literaturou:

- seznámení s textem
- identifikace emocí postav
- identifikace jejich chování
- diskuse o jejich chování
- propojení postav/postavy s osobní úrovní
- objevování vlastního chování
- motivace ke změně chování

2. FÁZE – VÝBĚR LITERATURY

Z čeho nejlépe vycházet v prostředí českých SŠ:

- povinná vs. nepovinná četba: časové možnosti SŠ učitele ???
- maturitní seznamy četby: tvoří si každá škola sama
- nepovinná četba: co je aktuálně „v módě“

3. FÁZE – TERAPEUTICKÁ PRÁCE S ČETBOU

Psychoterapeutické principy:

- **identifikace** (s hrdinou, s emocí, s kulturním prostředím aj., nemusí se „obnažovat“ před terapeutem, vše sděluje prostřednictvím hrdiny)
- **katarze** (uvolnění nahromaděného stresu, emocionální úleva)
- **vhled** (nahlédnutí do vlastního nitra, porozumění situaci, nový pohled na věc, řešení problému)
- popř. **univerzalizace** (nejsme v problému sami, obecná platnost řešení aj.)

3. FÁZE – TERAPEUTICKÁ PRÁCE S ČETBOU

Forma práce:

- individuální práce: omezení na písemné projevy (vlastní literární dílo, např. dopis pro hrdinu aj.)
- skupinová práce: v prostředí SŠ výhodnější - časově nenáročná, přirozenější, umožňuje sdílení zážitků a zkušeností, více perspektiv, více řešení problémů, více využitelných metod práce

3. FÁZE – TERAPEUTICKÁ PRÁCE S ČETBOU

a) před čtecí aktivity

- metoda tzv. KWL chart

b) čtecí aktivity:

- nechat studenty předpovědět, co se stane
- metoda „zeptej se autora“ (Question the Author)
- studenti **napíší**, jak by reagovali oni ve stejné situaci (lze zveřejnit, či nikoliv)
- **Vennovy diagramy**, mapy vazeb postav

c) počtecí aktivity

- literární: dopis hrdinovi, přepis pasáže knihy aj.
- mimoliterární: kresba, pantomima, sehrání dramatické scény (role-play) atd.
- řízená **diskuse**
- metoda tzv. **literárních kruhů** (Literature Circles)
- metoda **I SOLVE**

3. FÁZE – TERAPEUTICKÁ PRÁCE S ČETBOU

Pokyny pro učitele:

- je třeba naprosto dokonalá znalost literatury, s níž učitel pracuje
- v průběhu čtení zastavovat a klást otázky
- pozor na zjednodušená řešení, riziko nálepkování (labellingu)
- pozor na řešení velkého množství problémů/příliš složité problémy
- učitel však musí umět řídit diskusi i v případě těchto dvou krajních bodů, jeho úkolem je v tomto případě vnést do příběhů realitu
- vyhnout se vlastnímu příkrému komentáři na adresu hodnot
- velká dávka sebekontroly
- velká dávka empatie
- povzbudit studenty ke zpětné vazbě

LITERATURA

- DOLL, Beth a Carol Ann DOLL. *Bibliotherapy with young people: librarians and mental health professionals working together*. Englewood, Colo.: Libraries Unlimited, 1997. ISBN 1563084074.
- FORGAN, J. W. *Using Bibliotherapy to Teach Problem Solving*. DOI: 10.1177/10534512020380020201. ISBN 10.1177/10534512020380020201. Dostupné také z: <http://isc.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/10534512020380020201>
- KILPATRICK, William, Gregory WOLFE a Suzanne M WOLFE. *Books that build character: a guide to teaching your child moral values through stories*. New York: Simon & Schuster, c1994. ISBN 0671884239.
- MCCULLISS, Debbie a David CHAMBERLAIN. *Bibliotherapy for youth and adolescents—School-based application and research*. DOI: 10.1080/08893675.2013.764052. ISBN 10.1080/08893675.2013.764052. Dostupné také z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/08893675.2013.764052>
- PRATER, Mary Anne, Marissa L. JOHNSTUN, Tina Taylor DYCHES a Marion R. JOHNSTUN. *Using Children's Books as Bibliotherapy for At-Risk Students: A Guide for Teachers. Preventing School Failure: Alternative Education for Children and Youth* [online]. 2006, **50**(4), 5-10 [cit. 2016-05-26]. DOI: 10.3200/PSFL.50.4.5-10. ISSN 1045988x. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.3200/PSFL.50.4.5-10>
- ROZALSKI, Michael, Angela STEWART a Jason MILLER. *Bibliotherapy: Helping Children Cope with Life's Challenges. Kappa Delta Pi Record*. 2010, **47**(1), 33-37. DOI: 10.1080/00228958.2010.10516558. ISSN 0022-8958. Dostupné také z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00228958.2010.10516558>
- SHECHTMAN, Zipora. *Treating child and adolescent aggression through bibliotherapy*. New York: Springer, c2009. ISBN 9780387097459.